

Stowarzyszenie na rzecz Praworządności w Szkołach

„Stowarzyszenie Umarłych Statutów”

kontakt@umarlestatuty.pl

KRS: 0000830651

Gródek, 08 grudnia 2020 roku

Znak sprawy: KR.01.01-XII/2020

Małopolski Kurator Oświaty

ul. Szlak 73

31-153 Kraków

WNIOSEK ORGANIZACJI SPOŁECZNEJ O WSZCZĘCIE POSTĘPOWANIA

Działając w imieniu Stowarzyszenia na rzecz Praworządności w Szkołach „Stowarzyszenie Umarłych Statutów” (dalej: „Stowarzyszenie”), wnoszę:

1) na podstawie art. 31 § 1 pkt 1 k.p.a. w zw. z art. 114 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 910, dalej: „p.o.”) – o wszczęcie z urzędu kontroli legalności wskazanych w uzasadnieniu postanowień **Statutu Katolickiego Liceum Ogólnokształcącego im. Świętej Rodziny z Nazaretu w Krakowie (ul. Pędzichów 13)** (dalej: „Statut”)

2) na podstawie art. 31 § 1 pkt 2 k.p.a. – o dopuszczenie Stowarzyszenia do udziału w postępowaniu, o którym mowa w pkt 1 niniejszego wniosku.

Wnosimy o uznanie żądania za uzasadnione z uwagi na to, że żądanie jest uzasadnione celami statutowymi Stowarzyszenia oraz przemawia za nim interes społeczny.

UZASADNIENIE

Celem Stowarzyszenia jest m.in. prowadzenie działań w zakresie działalności na rzecz praw ucznia, zwłaszcza upowszechniania wiedzy o prawach ucznia i sposobach ich ochrony oraz zwiększania świadomości prawnej społeczeństwa. Stowarzyszenie realizuje swoje cele m.in. poprzez podejmowanie interwencji w przypadku naruszeń praw ucznia bądź właściwych przepisów regulujących pracę szkół oraz informowanie właściwych organów oraz opinii publicznej o przypadkach naruszeń praw ucznia w szkołach bądź nieprzestrzegania przepisów regulujących pracę szkół.

Za wszczęciem postępowania przemawia interes społeczny, a dotyczy ono spraw innych osób (a nie interesów własnych organizacji wnioskującej). Interes społeczny należy utożsamiać z ochroną interesu zbiorowego, jakim jest bez wątpienia przestrzeganie prawa, a wszczęcie postępowania, którego celem jest zbadanie, czy postanowienia Statutu nie naruszają określonych norm, ma związek z celami statutowymi Stowarzyszenia.

Ponadto wskazać należy, że Katolickie Liceum Ogólnokształcące im. Świętej Rodziny z Nazaretu w Krakowie jest szkołą publiczną.

Stowarzyszenie Umarłych Statutów

Uzasadnione zatem jest wszczęcie z urzędu kontroli legalności niżej wskazanych postanowień Statutu – mając na względzie charakter tych naruszeń.

Kwestionowane postanowienie Statutu: § 10a [obowiązkowa nauka religii]

Statut przyjmuje domyślne wyrażenie życzenia organizacji zajęć religii, przejawiające się „w fakcie wyboru szkoły katolickiej”. Statut nie umożliwia zatem: swobodnego wyrażenia życzenia organizacji zajęć religii, możliwości zmiany tego życzenia ani możliwości wyrażenia tego życzenia przez uczniów pełnoletnich. Statutowa regulacja jest tak skonstruowana, że religia jest w szkole przedmiotem obligatoryjnym

Przepis § 10a Statutu jest zatem niezgodny z art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2019 r. poz. 1481, 1818, 2197), który stanowi, że życzenie organizacji zajęć religii jest wyrażane bądź przez rodziców, bądź przez samych uczniów. Jednocześnie przepis ten jest niezgodny z art. 53 ust. 1, 2 i 4 Konstytucji RP (wolność sumienia i wyznania) oraz art. 1 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o gwarancjach wolności sumienia i wyznania (Dz.U. z 2017 r. poz. 1153) – w zakresie, w jakim czyni lekcje religii obligatoryjnymi i nie przewiduje możliwości podjęcia przez rodziców uczniów i samych uczniów pełnoletnich swobodnej decyzji co do chęci uczestniczenia z lekcjach religii. Przepis § 10a Statutu jest niezgodny z § 1 ust. 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach (Dz.U. 2020 poz. 983) – w zakresie, w jakim uniemożliwia zmianę życzenia organizacji zajęć religii.

Kwestionowane postanowienie powinno być w całości uchylone, jest bowiem rażąco sprzeczne z prawem powszechnie obowiązującym i narusza konstytucyjnie chronioną wolność sumienia i wyznania. Dodatkowo wskazać należy, że zasady organizacji przez szkołę zajęć religii są wyczerpująco unormowane w prawie powszechnie obowiązującym i nie ma konieczności, by regulować tę kwestię w statucie szkoły.

Kwestionowane postanowienie Statutu: § 70 pkt 2 [postępowania zgodnie z wartościami chrześcijańskimi głoszonymi przez Kościół Katolicki]

Przepis § 70 pkt 2 Statutu narusza art. 53 Konstytucji RP oraz art. 1 i 2 ustawy o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, bowiem narzuca uczniom określone wyznanie i światopogląd.

Przedmiotowe liceum jest szkołą publiczną, a z tego faktu wynika obowiązek poszanowania prawa do wolności sumienia i wyznania obywateli. Trzeba wskazać, że nakaz poszanowania tej wolności adresowany jest do władz publicznych. Nauka prawa konstytucyjnego wskazuje, że pojęcie „władzy publicznej” ma znaczenie uniwersalnie i odnosi się wszelkich organów, urzędów i instytucji, które wykonują kompetencje władcze bądź wykonywanie tych kompetencji przygotowują lub organizują. Nie ma więc żadnych wątpliwości, że przedmiotowe liceum, jako szkoła publiczna, zobowiązane jest do przestrzegania nakazu poszanowania wolności sumienia i wyznania.

Kwestionowane postanowienie Statutu: § 70 pkt 5 [zasady usprawiedliwiania nieobecności]

Statut nie przewiduje form usprawiedliwiania nieobecności przez uczniów pełnoletnich i tym samym nie spełnia wymogu określonego w art. 99 pkt 2 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 910).

W statucie powinny się znaleźć obowiązki ucznia w zakresie usprawiedliwiania nieobecności, w szczególności formy usprawiedliwiania nieobecności przez osoby pełnoletnie.

Jednocześnie trzeba zaznaczyć, że uczniowie pełnoletni samodzielnie mogą usprawiedliwiać swoje nieobecności, nie potrzebują na to zgody rodzica, nie można wymagać, aby dokonywali usprawiedliwień tylko za pomocą zwolnień lekarskich bądź innych dokumentów urzędowych oraz nie można wprowadzać limitu godzin możliwych do usprawiedliwienia. Szkoła nie może też przyjmować usprawiedliwień od rodziców uczniów pełnoletnich, nie może wymagać, aby uczeń pełnoletni wybrał formę usprawiedliwiania (samodzielnie czy przez rodziców). Powyższe wynika z art. 11 k.c. (pełna zdolność do czynności prawnych osób pełnoletnich) oraz art. 92 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. 1964 nr 9 poz. 59 ze zm.), który wskazuje, że po osiągnięciu pełnoletności władza rodzicielska ustaje, a co za tym idzie, rodzice nie mają prawa do reprezentowania swojego dziecka, gdyż przestają być jego przedstawicielami ustawowymi i tracą możliwość dokonywania czynności prawnych w imieniu dziecka (por. art. 98 § 1 zd. 1 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego).

Kwestionowane postanowienie Statutu: § 70 pkt 6 [zasady zwalniania z zajęć]

Statut nie umożliwia uczniom pełnoletnim samodzielnego zwalniania się z zajęć, czym narusza art. 11 kodeksu cywilnego oraz art. 92 i 98 § 1 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego. W punkcie wyżej wskazano, dlaczego uniemożliwienie uczniom pełnoletnim uczniom samodzielnego zwalniania się z zajęć narusza przepisy prawa powszechnie obowiązującego.

Kwestionowane postanowienie Statutu: § 70a pkt 1,2,4,7,8 [obowiązki uczniów]

Jako zasadniczą kwestię należy wskazać, że statut szkoły może regulować obowiązki uczniów. Jednocześnie – jak już wyżej wykazano – szkoła publiczna jest, w zakresie nakazów poszanowania praw i wolności, adresatem norm adresowanych do władz publicznych. Konieczne jest bowiem, by podmioty publiczne lub realizujące zadania publiczne przestrzegały konstytucyjnie i ustawowo gwarantowanych praw i wolności.

Ponadto zgodnie z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP ograniczenia praw i wolności mogą mieć miejsce tylko w ustawie. Możliwość uregulowania obowiązków ucznia w statucie jest

Stowarzyszenie Umarłych Statutów

wyrażona w art. 98 ust. 1 pkt 17 ustawy Prawo oświatowe. Uregulowanie obowiązków ucznia i nałożenie na niego pewnych norm zachowań jest ograniczeniem jego wolności i praw, nie jest jednak niedopuszczalne. Trzeba mieć jednakże na względzie, że statut szkoły nie może nadmiernie i w sposób nieproporcjonalny ograniczać wolności uczniów. Obowiązki ucznia określone w statucie powinny przede wszystkim mieścić się w zakresie wskazanym poprzez katalog określony w art. 99 ustawy prawo oświatowe, a w zakresie, w jakim poza ten katalog wykraczają, winny być one ściśle funkcjonalnie związane z byciem uczniem – szkoła nie otrzymała bowiem uprawnienia do uregulowania w statucie szkoły „obowiązków obywatela”, który akurat korzysta z usług edukacyjnych danej szkoły, ale do określenia „obowiązków ucznia”, czyli tylko i wyłącznie takich obowiązków, które są związane z byciem uczniem.

Zakaz palenia papierosów i picia alkoholu oraz zakaz dystrybuowania tychże, adresowany do uczniów pełnoletnich oraz obowiązujący poza szkołą (przez co należy rozumieć, że obowiązuje on we wszystkich tych sytuacjach, gdy uczniowie są poza terenem szkoły i nie uczestniczą w zajęciach organizowanych przez szkołę ani nie znajdują się pod jej opieką) jest nadmiernym ograniczeniem wolności uczniów, czym narusza art. 31 ust. 1 Konstytucji RP. Szkoła nie może zakazywać uczniom podejmowania czynności prawnie dozwolonych.

Zakaz przynależności do organizacji, których idee są sprzeczne z zasadami międzyludzkimi i wartościami chrześcijańskimi narusza konstytucyjną wolność zrzeszania się (art. 58 Konstytucji RP).

Zakaz posiadania przedmiotów o charakterze erotycznym i podejmowania aktywności seksualnej narusza prawo do wolności (art. 31 ust. 1 Konstytucji RP) oraz prawo do ochrony prawnej życia prywatnego oraz do decydowania o swoim życiu osobistym (art. 47 Konstytucji)

Kwestionowane postanowienie Statutu: § 70b ust. 3 [strój uczniów]

Przepis art. 99 pkt 3 ustawy Prawo oświatowe wprowadza obowiązek uregulowania przez szkołę zasad ubierania się uczniów. Jak już wyżej wskazano, wprowadzenia takich zasad będzie ograniczeniem wolności uczniów. Nie budzi wątpliwości fakt istnienia podstawy prawnej dla wprowadzenia takiego ograniczenia, ale na względzie trzeba mieć, że ograniczenie to nie może być nadmierne i nieproporcjonalne.

Wprowadzony w statucie nakaz, by strój był bez „ekstrawaganckich nadruków, prowokujących oraz związanych z subkulturami i sektami” jest nadmiernym i zatem niekonstytucyjnym naruszeniem wolności uczniów i ich prawa do decydowania o swoim życiu osobistym, a może również naruszać prawo do wyrażania poglądów (art. 54 Konstytucji RP). Trudno bowiem wykazać, by tak nieostre i nieprecyzyjne zakazy noszenia określonego stroju mogły być uzasadnione.

Stowarzyszenie Umarłych Statutów

Kwestionowane postanowienie Statutu: § 70b ust. 4 [wygląd uczniów]

Przedmiotowy przepis Statutu reguluje wygląd uczniów, mimo że brak jest ustawowej podstawy do wprowadzenia zasad wyglądu w szkole.

W art. 99 pkt 3 ustawy Prawo oświatowe wskazano, że w statucie obowiązki ucznia mogą być określone w zakresie „przestrzegania zasad ubierania się uczniów na terenie szkoły lub noszenia na terenie szkoły jednolitego stroju”. Pojęcia „ubierania się” nie można interpretować rozszerzającego i rozumieć pod nim również „wyglądu ucznia”, w tym „fryzury”, zwłaszcza że w uzasadnieniu do projektu ustawy Prawo oświatowe projektodawca wskazał, że: „W zapisie dotyczącym przestrzegania zasad ubierania się uczniów na terenie szkoły, zrezygnowano z wyrażenia dotyczącego dbania o schludny wygląd, kierując się zgłaszanym w tej kwestii przez uczniów, rodziców i nauczycieli wątpliwościami dotyczącymi zakresu pojęcia „schludny”, jako bardzo szeroko rozumiany i nieprecyzyjny.”¹ Jasno więc podkreślono, że statuty po wejście w życie Prawa oświatowego nie mogą już określać zasad wyglądu uczniów.

Nawet jeśli by przyjąć, że szkoła wprowadza do statutu obowiązki uczniów w zakresie przestrzegania zasad wyglądu (korzystając z otwartego charakteru katalogu z art. 99 ustawy Prawo oświatowe), to trudno uznać, by przedmiotowe regulacje w Statucie były legalne. Naruszają one bowiem wzmiankowane już prawo do wolności, ochrony życia prywatnego i decydowania o swoim życiu osobistym (art. 31 ust. 1 i art. 47 Konstytucji RP).

ŁUKASZ KORZENIOWSKI

Prezes Zarządu

¹ Druk nr 1030, Rządowy projekt ustawy - Prawo oświatowe, s. 187,
<http://orka.sejm.gov.pl/Druki8ka.nsf/0/A6845D3FAD39F983C125806C0063B16E/%24File/1030.pdf>,
[dostęp: 08.12.2020 r.].